

§ 148 Befarat underskott och åtgärder för regionala utvecklingsnämnden 2024
RUN 296-2024

Sammanfattning

Regionala utvecklingsnämnden kommer med undantag för kollektivtrafiken hålla budget för 2024. Vid tidpunkt för upprättande av denna skrivelse, så är dock prognosen att regionala utvecklingsnämnden som helhet kommer att uppvisa ett resultat vid årets slut som är i nivå med budget, givet kraftigt förbättrade prognoser från kollektivtrafikbolagen Länstrafiken i Västerbotten AB samt Norrtåg AB. Vid tidpunkt för upprättande av den förenklade delårsrapporten per april månad, redovisade regionala utvecklingsnämnden en prognosticerad budgetavvikelse för 2024 motsvarande minus 21 miljoner kronor. Vid tidpunkt för upprättandet av delårsrapport per augusti månad, prognosticeras ett utfall mot budget efter de två första tertialerna motsvarande minus 11,9 miljoner kronor för regionala utvecklingsnämnden som helhet.

Vid ingången av verksamhetsåret 2024 hade regionala utvecklingsnämnden ett utgångsläge där det krävdes åtgärder motsvarande 36 miljoner kronor för att nå en budget i balans. Region Västerbotten budgeterade driftanslag inför 2024 för de båda kollektivtrafikbolagen Norrtåg AB och Länstrafiken i Västerbotten AB understeg de budgeterade behov av driftbidrag som bolagen hade överlämnat till Region Västerbotten som ägare inför 2024 med 36 miljoner. De ekonomiska prognoserna för underskottet i kollektivtrafiken har dock löpande förbättrats under året. Det förbättrade resultatet består dels av ökade intäkter (ökat resande), dels av gynnsamma effekter av olika index främst relaterade till lägre drivmedelskostnader. En fortsatt positiv resultatutveckling förväntas under återstoden av året, till delar bestående av så kallade engångseffekter. Engångseffekterna uppgår 2024 till cirka 6 miljoner kronor (preliminära uppgifter). Engångseffekterna är dock avgränsade till verksamhetsåret 2024, vilket bör tas i beaktande inför det kommande budgetåret.

Det råder därmed viss osäkerhet vid denna tidpunkt om vidtagna åtgärder och förbättrade prognoser är tillräckliga för att nå en budget i balans vid årets slut inför kommande verksamhetsår.

Årsbudgeten för regionala utvecklingsnämnden under 2024 uppgår till ca 426 mkr varav kollektivtrafiken utgör ca 262 mkr (62 procent). I årsbudgeten ingår prognosticerade intäkter på ca 184 mkr. Intäkterna omfattar riktade statsbidrag för drift av det regionala utvecklingsuppdraget och till extern kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen. Intäkter kommer även från länets kommuner enligt överenskommelsen för samverkan inom regional utveckling. Dessa intäkter finansierar den samverkansstruktur som upprätthålls mellan Region Västerbotten och länets kommuner. Dessa medel är med andra ord intecknade och ej möjliga att nyttja. Övriga intäkter avser externfinansierade projekt från EU och/eller statliga myndigheter.

Förändrade ekonomiska förutsättningar under perioden 2020-2024

Inför verksamhetsåret 2024 beslutade regionfullmäktige om budgetramar i samband med att Regionplan 2024 fastställdes. Den anvisade budgeten i regionplan uppgår till 425,9 mkr, varav kollektivtrafik utgör 262,4 mkr. Budgetförändringen sett till föregående år består i att budgetramen är uppräknad med index och PO

(personalomkostnadstillägget). Budgeten har därtill reducerats med 13,4 mkr men tillförts 14 mkr riktade mot kollektivtrafiken.

Den 20 februari 2024 beslutade regionfullmäktige om ramförändringar mellan nämnderna under innevarande år, som innebar att regionala utvecklingsnämnden fick ett tillskott med +0,904 mkr kopplat till PO.

Över tid har dock budgetförändringar genomförts som påverkar vilka åtgärder som är möjliga för regionala utvecklingsnämnden att vidta för att nå en budget i balans för 2024 och framåt.

Budgetjusteringar RUN	2020 (mkr)	2021 (mkr)	2022 (mkr)	2023 (mkr)	2024 (mkr)
Anvisad budget i regionplan:	336 <i>(varav kollektivtrafik 174,6)</i>	370,2 <i>(varav kollektivtrafik 194,6)</i>	402,8 <i>(varav kollektivtrafik 231,7)</i>	413 <i>(varav kollektivtrafik 239)</i>	425,9 <i>(varav kollektivtrafik 262,4)</i>
Kommentarer om budgetförändringar sett till föregående år:	Budgetreducering med -0,5 (omställning mot hållbar ekonomi). Uppräkning för priser och löner.	Ett budgettillskott till kollektivtrafiken på 20 miljoner kronor ingår. I förhållande till 2020 har omfördelningar samt uppräkning för löner och priser inarbetats	Omfördelningar samt uppräkning för priser och löner inberäknat.	Omfördelningar samt uppräkning för priser och löner inberäknat.	Uppräknat med index och PO, men reducerad med 13,4 mkr, tillfört kollektivtrafiken 14 mkr: Adm tjänster -8 pol.kostn -0,1 Lokalkostn, Norrbotniabanan, digitaliseringsprojekt -2,2 mkr Kollektivtrafik +14

Omfördelning ramjustering mellan nämnder:	-0,8 (FoU) (fr.o.m 1/3) -0,5 omställning reducering		-6,026 samordning administration, -0,955 samordning adm IT-kostnader Totalt -6,981 mkr*	-1,711 (pol org) +0,097 lönepott +1,21 PO-påslag, -0,112 stratsys RUS Totalt -0,516	+0,904 PO
Tilläggsbudget maa ökade statsbidrag (pandemi) Totalt 184 mkr till Region Västerbotten		-0,15 mkr flytt av IT-budget +22,4 kollektivtrafik, strukturellt underskott			
		+1,0 Norrbotniabanan driftsanslag +2,1 projekt digitalisering +2,0 Samverkan kommunerna Totalt +27,35 mkr			
* Samordning adm till ekonomistaben, HR-staben, digitalisering, fastighet, ledningsstaben samt digitalisering					

Sedan tidigare identifierade åtgärder för att nå en långsiktigt hållbar ekonomi:

Fortsatt restriktivitet iaktas vad gäller tjänsteresor exklusiva projekt (se närmare nedan om fullmäktigeuppdrag riktade till regionala utvecklingsnämnden).

Löpande dialog förs med kollektivtrafikbolagen Norrtåg AB och Länstrafiken i Västerbotten om möjligheten att sänka kostnader i verksamheten, eftersom kostnaden för kollektivtrafik har ökat betydligt de senaste åren. Bolagets kostnads massa styrs till cirka 90 procent av upphandlade avtal.

Under verksamhetsåret 2023 vidtogs ett antal åtgärder för att nå en långsiktigt hållbar ekonomi som bedöms ha en fortsatt inverkan även 2024, exempelvis:

- Justering av taxan för regionbusstrafiken. En taxehöjning effektuerades från 1 januari 2023, sedan beslutade regionfullmäktige om ytterligare en höjning den 20 juni 2023 efter förslag från regionala utvecklingsnämnden. Beslut föregicks av dialog med övriga kommuner som inte deltagit i den arbetsgrupp som utarbetade förslaget, samråd genomfördes även i samverkansforum mellan

länets kommuner och Region Västerbotten.

- Fortsatt utvecklingsarbete utifrån den utredning av priser och produkter inom kollektivtrafiken som genomfördes under 2023. Det fortsatta arbetet syftar till att skapa bättre förutsättningar att se effekter av förändringar i priser och produkter sett till effekter som ökat/minskat resande, förändrade resmönster, framtagande av nyckeltal och annan kunskap som kan utgöra grund för framtida beslut.
- Verka för samverkansavtal för busstrafiken inom Samverkande inland, flygtransfer och Norrtågstrafiken som stärker ekonomiska förutsättningar för kollektivtrafik: Uppföljning sker via regionala utvecklingsnämndens nämndplan 2024.
- Vakanta tjänster (till följd av anställningsstopp)

Införande av anställningsstopp

Vid regionala utvecklingsnämndens sammanträde den 6 april 2023 beslutade nämnden att införa ett anställningsstopp gällande samtliga tjänsteutrymmen av administrativ karaktär från och med den 27 april 2023 under förutsättning att erforderliga beslut fattas. Beslutet innebär att rekrytering av medarbetare endast kan göras efter prövning och beslut av förvaltningschef om avsteg till följd av verksamhetskritisk påverkan. Anställningsstopp är fortsatt gällande.

Åtgärder till följd av genomförandet av fullmäktigeuppdrag som riktats till regionala utvecklingsnämnden

Fullmäktigeuppdrag Minska tjänsteresandet för Region Västerbotten med 15 procent i jämförelse med år 2023

Regionala utvecklingsförvaltningen har sedan pandemin haft ett restriktivt deltagande till resande i samband med sammanträden. Nämnden, likväl som arbetsutskott och nämndsberedning håller till stor del sina sammanträden digitalt, vilket både är positivt för det ekonomiska utfallet samt miljön. Utöver det, så främjar digitalt genomförda möten möjligheter att delta på jämlika villkor oaktat var ett möte hålls och varifrån deltagandet utgår från.

Majoriteten av de politiska möten som hålls inom samverkansstrukturen som regionala utvecklingsnämnden upprätthåller med länets kommuner genomförs även de i digitalt format. Så här långt har regionala utvecklingsnämnden genomfört samtliga av årets nämndsammanträden digitalt. Det är dock viktigt att understryka att alla sammanträden är varken möjliga eller önskvärda att genomföra digitalt då det finns ett stort värde att mötas i person, det kommande nämndsammanträdet planeras exempelvis genomföras som ett fysiskt möte.

Regionala utvecklingsnämndens verksamheter har därtill fortsatt genomföra och utveckla digitala arrangemang. Som exempelvis mötesplatserna Västerbotten på Grand Hôtel, Mötesplats Lycksele, Västerbotten i Almedalen samt Digitala Västerbotten streamas helt eller delvis, för att ge deltagare möjlighet att delta digitalt. Även många av de interna möten som genomförs inom regionala utvecklingsförvaltningen genomförs digitalt. I samverkan med externa aktörer, till

exempel länets kommuner, har regionala utvecklingsförvaltningen utvecklat sätt att mötas, verka och vara närvarande ute i länet i högre utsträckning än tidigare, även om digitala möten aldrig till fullo kan ersätta det fysiska mötet.

Vid tidpunkt för upprättande av delårsrapport per augusti 2024 noteras en positiv rörelseutveckling av redovisade kostnader avseende tjänsteresandet. Redovisade kostnader har minskat med 14 procent i jämförelse med motsvarande period år 2023 (målnivå 15 procent). Uppföljning av tjänsteresandet görs utifrån utfall på nämndsnivå, exklusive resekostnader inom projekt som inte går inom basbudget.

Fullmäktigeuppdrag Identifiera och ta fram förslag på samordnade funktionella aktiviteter mellan förvaltningarna och i norra sjukvårdsregionen i syfte att minska administrativa kostnaden

Regionala utvecklingsnämnden har föreslagit två prioriterade områden där det finns potential att minska administrativa kostnader genom funktionella samarbeten vad gäller att tydliggöra roll- och ansvarsområden samt utveckla funktionella samarbeten. De identifierade områdena är inköps- och upphandlingsprocesser samt hantering av fakturor och förfalloräntor. Samtliga nämnder och deras förvaltningar kan bidra i detta.

Övriga möjliga åtgärder

I den återkopplingsrapport på planeringsförutsättningar 2025 som regionala utvecklingsnämnden fastställt, adresseras att de åtgärder som genomförts över tid påverkar vilka förutsättningar som finns att vidta ytterligare åtgärder för att möta föreslagen budgetram samt risker och konsekvenser förknippade med sådana åtgärder. I regionplan har budget anvisats till regionala utvecklingsnämnden, där uppgift även lämnats om anvisad budget för kollektivtrafik (xxx varav kollektivtrafik xx). Vid budgetförändringar i samband med fastställande av regionplan, alternativt fullmäktigebeslut om ramjusteringar av nämndbudget, så har uppdelning gjorts mellan budget som tilldelats kollektivtrafik och budget som tilldelats det regionala utvecklingsuppdraget i övrigt. Se tabell ovan. Justeringarna har därmed påverkat nämndens ansvar för kollektivtrafik respektive nämndens ansvar för det regionala utvecklingsuppdraget i övrigt på olika sätt.

När det gäller åtgärder på intäktssidan med möjlighet att påverka årets resultat bedöms endast externfinansierade projekt vara möjliga att påverka under innevarande år. Regionala utvecklingsförvaltningen är både aktiva och framgångsrika i att söka externfinansiering för arbete med frågor som berör regional utveckling. Här bör dock understrykas att denna möjlighet är avhängig att det finns resurser att nyttja i att söka medel, att lämpliga utlysningar som möter prioriterade behov hålls, samt att sådana medel beviljas. En risk eller konsekvens av en hög andel externfinansiering är även att det utvecklas ett projektberoende där personal och verksamhet inte får den långsiktighet och kontinuitet som regionalt utvecklingsarbete förutsätter.

När det gäller kostnadssidan utgör merparten av kostnaderna (84 procent) bidrag till annan extern verksamhet i form av olika bolag och andra organisationer. Den enskilt största kostnaden är finansieringen av kollektivtrafiken följt av Region Västerbottens medfinansiering inom kultursamverkansmodellen. I lämnade externa bidrag ingår driftsstöd till bolag som Region Västerbotten äger, helt eller delvis. Möjligheten att påverka omfattning och storlek på dessa ägar- och driftsbidrag kräver långsiktighet och samverkan med övriga delägare i bolagen inom ramen för översyn av ägardirektiv och uppdrag som ålagts bolagen från sina ägare.

Resterande kostnader avser personalkostnader (11 procent) och övriga verksamhetskostnader (5 procent). De kostnadsreducerande åtgärder som vidtagits inom förvaltningen är kostnadsreducerande åtgärder som berör områden som exempelvis kultur, turism, jämställdhetsinsatser, infrastruktur och externa relationer. Konsekvenserna är att aktiviteter behövt förskjutas i tid, kräva mindre tid och/eller sänkta ambitioner. Färre anställda har medfört att kvarvarande personal ska göra mer eller att ambitionsnivåerna har tvingats sänkas betydligt. Sannolikt har detta negativa konsekvenser både för arbetsmiljö och Region Västerbottens attraktivitet som arbetsgivare. En stor andel av personalen är också till 100 procent externfinansierade från EU, stat eller kommun. I dessa fall innebär en neddragning i verksamhet inga besparingar för Region Västerbottens ekonomi.

Regionala utvecklingsnämnden konstaterar att det prognosticerade underskottet i dess helhet även så här långt under 2024 tillskrivs kostnader för kollektivtrafik som ej inrymts i tilldelad budgetram till nämnden. Ytterligare åtgärder utöver de som redovisats i skrivelse för att reducera kostnader förknippade med kollektivtrafik bedöms ej möjliga att genomföra med effekt på kort sikt. Åtgärder har vidtagits för att möjliggöra initiativ för att se över hantering av avtal, vilket potentiellt kan ge effekt först på lite längre sikt.

Utöver vad som ovan beskrivits iaktas fortsatt restriktivitet vad gäller tjänsteresor samt en restriktiv hållning i övrigt vad gäller kostnader där så bedöms möjligt utifrån de uppdrag som åligger regionala utvecklingsnämnden att genomföra.

Vad gäller kollektivtrafikområdet fortgår ständigt ett arbete med intäktsstärkande åtgärder.

Förslag till beslut

Richard Carstedt (S) föreslår bifall i enlighet med arbetsutskottets förslag, lydande: Regionala utvecklingsnämnden fastställer skrivelse om befarat underskott 2024 samt överlämnar skrivelsen till regionstyrelsen och regionfullmäktige. Regionala utvecklingsnämnden vill med denna skrivelse föreslå regionfullmäktige att kollektivtrafikbolagets budgeterade behov tillgodoses i samband med tilldelning av budgetramar för nämnderna år 2025, för att undvika prognosticerade underskott redan innan året påbörjats. Regionala utvecklingsnämnden uppdrar till regional utvecklingsdirektör att fortsatt utreda möjliga åtgärder för att nå en budget i balans.

Beslut

Regionala utvecklingsnämnden fastställer skrivelse om befarat underskott 2024 samt överlämnar skrivelsen till regionstyrelsen och regionfullmäktige.

Regionala utvecklingsnämnden vill med denna skrivelse föreslå regionfullmäktige att kollektivtrafikbolagets budgeterade behov tillgodoses i samband med tilldelning av budgetramar för nämnderna år 2025, för att undvika prognosticerade underskott redan innan året påbörjats.

Regionala utvecklingsnämnden uppdrar till regional utvecklingsdirektör att fortsatt utreda möjliga åtgärder för att nå en budget i balans.

Expedieras till

Regionstyrelsen/Regionfullmäktige
Tommy Svensson, regiondirektör
Peter Rönnholm, ekonomidirektör
Annacarin Forsberg, tf sektionschef/förvaltningscontroller
Patrik Sällström, regional utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

- §104 RUN AU Befarat underskott och åtgärder för regionala utvecklingsnämnden 2024
- Tjänsteskrivelse 2024-09-17 Befarat underskott och åtgärder för regionala utvecklingsnämnden 2024